

DE CORRECTIONE FRATERNA

QUÆSTIO UNICA

DE CORRECTIONE FRATERNA

(In duos articulos divisa.)

Primo enim quæritur, utrum correctio sit in præcepto; 2° utrum ordo correctionis fraternæ sit in præcepto.

ARTICULUS PRIMUS. — *Utrum fraterna correctio sit in præcepto.*
(II-II p., quæst. xxxiii, art. 2; et IV Sent., dist. 19, quæst. ii, art. 2, qu. ii.)

Quæstio est de correctione fraterna; et primo quæritur, utrum sit in præcepto. Et videtur quod non. Præcepta enim divina non sunt sibi contraria. Sed invenitur præceptum divinum de non arguendo (1) peccatorem; dicitur enim Proverb., ix, 8: *Noli arguere derisorem, ne oderit te.* Ergo correctio fraterna non cadit sub præcepto.

2. Sed dicendum, quod ibi prohibetur redargui derisor qui correctionem contemnit, et sic ex ea deterior efficitur. — Sed contra, peccatum est infirmitas animæ, secundum illud Psal., vi, 3: *Miserere mei, Domine, quoniam infirmus sum.* Sed ille cui imponitur cura infirmi, etiam propter ejus contradictionem vel contemptum non debet prætermittere: quia tunc est majus periculum quando medicinam contemnit; unde medicus furiosum satagit curare. Ergo multo magis, si homo tenetur curare fratrem delinquentem corripiendo; quantumcumque contemneret, non esset correctio prætermittenda.

3. Præterea, præceptum divinum non est prætermittendum propter alterius contemptum: veritas enim vitæ non est dimittenda propter scandalum, ut per Hieronymum patet. Si igitur correctio fraterna caderet sub præcepto; non esset prætermittenda propter contemptum alterius.

4. Præterea, non sunt facienda mala ut veniant bona; ut patet per Apostolum, Rom., iii. Ergo, pari ratione, non sunt prætermittenda bona ne veniant mala. Si ergo correctio fra-

(1) *AL.* de arguendo.

terna esset bonum sub præcepto cadens, non esset prætermittenda propter malum scandalum, vel contemptum ejus qui corrigitur.

5. Præterea, in nostris operibus, quantum possumus debemus Deum imitari; secundum illud Ephes., v, 1: *Estote imitatores Dei, sicut filii carissimi.* Sed Deus non prætermittit bonum, scilicet infusione animæ rationalis, quamvis sequatur inde infectio damnabilis originalis peccati. Ergo similiter homo non debet prætermittere bonum correctionis, quamvis sequatur inde contemptus, vel deterioratio ejus; si caderet sub præcepto.

6. Præterea, Dominus dicit Ezech., iii, 19: *Si annuntiaveris impio, et ille non fuerit conversus ab impietate sua; ipse quidem in iniquitate morietur; tu autem animam tuam liberasti.* Ergo non est prætermittenda correctio, etiam si ille qui corripiendus est, per correctionem non emendetur.

7. Præterea, utilior est correctio delinquentis quam ejus punitio. Sed iudex non dimittit punire delinquentem propter hoc quod ex pena non emendatur. Ergo, etiam si correctio fraterna caderet sub præcepto, non deberet aliquis prætermittere correctionem propter contemptum vel scandalum ejus qui corrigitur. Non ergo videtur quod correctio fraterna cadat sub præcepto.

8. Præterea, præceptum divinum non obligat ad impossibile. Sed corrigere omnes delinquentes est impossibile: quia *stultorum infinitus est numerus*, ut dicitur Eccle., i, 15. Ergo correctio fraterna non cadit sub præcepto.

9. Sed dicendum, quod non tenetur homo corrigere nisi illos qui sibi occurrunt corrigendi. — Sed contra, si correctio fraterna est in præcepto, sequitur quod ex tali præcepto homo constituatur debitor fratris, ut eum corripiat. Sed homo qui debet alicui aliquid debitum corporale, non debet expectare quod sibi occurrat, sed debet eum querere, ut ei reddat quod debet. Ergo multo magis, si correctio fraterna esset in præcepto, deberet homo querere eum quem corrigeret, et non expectare ut ei occurreret.

10. Præterea, si correctio fraterna esset in præcepto, ergo omissio correctionis indebita esset peccatum mortale. Hoc autem est falsum; cum talis negligentia etiam in sanctis viris interdum inveniat; dicit enim Augustinus in I de Civit. Dei (cap. ix, circa med.), quod *non solum inferiores, verum etiam qui superiorem vitæ gradum tenent, ab aliorum reprehensione se abinent propter quedam polestatis vel cupiditatis vincula, non propter officia caritatis; non itaque mihi videtur parva esse hæc causa, quare cum malis flagellantur et boni.* Non ergo correctio fraterna est in præcepto.

11. Præterea, aliquis præceptum transgrediens mortaliter

peccat, licet non immediate contra caritatem faciat; sicut Bernardus dicit (de dignitate Divini amoris, cap. vi, circa med.), quod in Petro negante Christum non fuit caritas extincta. Si ergo correctio fraterna esset in præcepto, prætermittens correctionem mortaliter peccaret, etiam si non ex contemptu hoc faceret; quasi immediate contra præceptum agens.

12. Præterea, omnia præcepta legis divine ad præcepta Decalogi reducuntur. Sed correctio fraterna non cadit sub aliquo præcepto Decalogi, ut patet discurrenti per singula. Ergo correctio fraterna non cadit sub præcepto.

13. Præterea, ea quæ cadunt sub præceptis divinis, sunt efficacia ad finem consequendum. Sed admonitio fraterna non est alicui sufficiens ad emendationem ejus; neque sermo admonitio est efficax ad hoc, ut Philosophus dicit in X Ethic. (cap. ult.); et Eccle., vii, 14, dicitur: *Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille deseperit*. Ergo fraterna correctio non est in præcepto.

14. Præterea, nemo debet se introrittere de illis quæ non sunt sui arbitrii. Sed si peccaverit homo in Deum, non est nostri arbitrii, ut Hieronymus dicit super Matth. Ergo in talibus non debet homo se introrittere; et ita corrigere fratrem non cadit generaliter sub præcepto.

15. Præterea, nullus excusatur ab observantia præcepti propter peccatum. Sed homo peccator non debet alium corrigere; dicit enim Isidorus in lib. de summo Bono (lib. III, cap. XXXI), quod non debet vitia aliorum corrigere qui est vitii subjectus. Ergo admonitio fraterna non cadit sub præcepto.

16. Præterea, nullus acquirit sibi damnationem ex observantia divini præcepti. Sed quidam acquirit sibi damnationem, alios corripiendo; secundum illud Rom., ii, 4: *In quo alios judicas, te ipsum condemnas*. Ergo correctio fraterna non est in præcepto.

17. Præterea, nullus debet sibi usurpare quod non est sui officii, secundum illud II Cor., x, 13: *Nos autem non in mensum gloriamur; sed secundum regulam mensuræ qua mensus est nobis Deus*. Sed corrigere delinquentes videtur esse superioris officium: quia etiam in corpore humano superiora membra movent inferiora; et in universo superiora corpora inferiora. Ergo alii, qui non sunt prælati, non tenentur ad correctionem fratrum.

18. Præterea, illud quod debemus impendere proximis ex debito caritatis, omnibus est impendendum. Sed correctio non est omnibus impendenda: dicitur enim I ad Tim., v, 1: *Sentio rem ne increpaveris; ubi dicit Glossa (ordin.): Ne, indigno ferens se a minori corripi, caesperetur*; unde et Dionysius Demophilum monachum reprehendit, quod sacerdotem corre-

xerit. Non ergo correctio fraterna cadit sub debito caritatis.

19. Præterea, præcepta divina ordinantur ad caritatem et pacem, secundum illud I ad Tim., i, 5: *Finis præcepti caritas est*. Sed per correctionem fratrum frequenter perturbatur caritas et pax, secundum illud Terentii: *Veritas odium parit*. Ergo correctio fraterna non est in præcepto.

Sed contra est, quod Augustinus dicit in lib. de verb. Domini (serm. xvi parum ante med.): *Si neglexeris corrigere, pejor eo factus es qui peccavit*. Sed ille qui peccavit, fecit contra præceptum. Ergo ille qui negligit corrigere, facit contra præceptum; et ita correctio fraterna cadit sub præcepto.

Præterea, Matth., xviii, super illud: *Corripue illum inter te et ipsum*, dicit Glossa (ordin.): *Ita peccat qui videns fratrem suum peccasse, tacet, sicut si peccanti non indulget*. Sed ille qui peccanti non indulget, facit contra præceptum. Ergo ille qui non corrigit, facit contra præceptum.

Præterea, in impletione præcepti caritatis debemus Deo conformari, secundum illud Eph., v, 1: *Estote imitatores Dei, sicut filii carissimi*. Sed, sicut dicit Prov., iii, 12, *quos diligit Dominus, corripit*. Ergo, cum nos teneamus ex præcepto Domini diligere, videtur quod ex præcepto debemus fratres corrigere.

Præterea, Eccli., xii, 17, dicitur, quod *unicuique mandavit Deus de proximo suo curam habere*. Ergo sub præcepto cadit ut homo curam apponat ad salutem proximi, corrigendo ipsum.

Respondeo dicendum, quod correctio fraterna cadit sub præcepto. Cujus ratio est, quia ex præcepto tenemur ad dilectionem proximi. Dilectio autem in se includit ut homo velit ei bonum quem diligit; hoc est enim amare aliquem, velle ei bonum; ut dicit Philosophus in II Metaph. (lib. II Rhet., cap. i in princ.). Et quia carere malo habet rationem boni, ut dicitur in V Eth.; inde est, quod ad rationem pertinet dilectionis, ut etiam velimus mala ductis nostris non inesse. Voluntas autem efficax non est, nec vera, si opere non comprobetur; unde etiam ad rationem dilectionis pertinet, ut ad amicos bona operemur, et mala eorum impediamus; ut dicitur in IX Eth. (cap. i circa med.). Et I Joan., iii, 18, dicitur: *Non diligamus verbo neque lingua, sed opere et veritate*. Triplex autem est hominis bonum, et triplex malum ei oppositum. Est enim quoddam bonum hominis in exterioribus rebus consistens, quod est minimum bonum; et in hoc bono tenetur homo subvenire proximo per eleemosynæ corporalis largitionem; dicitur enim in I Joan., iii, 17: *Qui substantiam hujus mundi habuerit, et viderit fratrem suum necessitatem habere et clauserit viscera sua ab eo; quomodo caritas Dei manet in illo?* Et pari ratione tenetur homo proximo auxiliium ferre contra damna temporalium

rerum ; unde præcipitur Deut., xxi, 1 : *Non videbis bovem et ovem fratris tui errantem, et præteribis ; sed reduces fratri tuo.* Aliud bonum hominis est bonum corporis, in quo debet etiam homo homini auxiliari, et contra contrarium malum auxilium ferre ; dicitur enim Prov., xxiv, 2 : *Erue eos qui dicuntur ad mortem, et qui trahuntur ad interitum, liberare ne cesses.* Tertium autem bonum est bonum virtutis, quod est bonum animæ, cui contrariatur malum peccati. Ad hoc autem bonum consequendum, vel malum vitandum, tanto magis tenetur homo ex caritate proximo auxilium ferre, quanto magis pertinet ad rationem quare aliquis ex caritate diligitur ; unde et Philosophus dicit in IX Eth. (cap. iii, circa med.), quod tanto magis debet homo ferre auxilium amico ad vitandum peccata quam ad vitandum damnum pecuniæ, quanto virtus affiniore est amicitia. Et ideo tenetur homo ex præcepto dilectionis ut proximo auxilium ferat ad virtutem consequendam dando ei consilium et auxilium ad bene agendum, secundum illud Isa., xxxv, 3 : *Confortate manus dissolutas, et genua debilia roborate, dicite : Pusillanimes confortamini, et nolite timere.* Et propter hoc ex præcepto dilectionis tenetur homo fratrem in peccato existentem a peccato retrahere corrigendo, secundum illud Thess., v, 14 : *Corripite inquietos, confortamini pusillanimes.* Et hinc est quod Dominus, Matth., xviii, 15, mandavit : *Si peccaverit in te frater tuus, corripue eum.* Sed notandum est quod per præcepta affirmativa præcipiuntur actus virtutum ; per præcepta autem negativa prohibentur actus vitiorum. Illud autem quod est secundum se vitiosum et peccatum, qualitercumque fiat, est malum, quia contingit ex singularibus defectibus, ut Dionysius dicit iv capite de divinis Nomin. Et ideo, illud quod prohibetur præcepto negativo, a nullo, nec aliquo modo, faciendum est. Præcepto autem affirmativo præcipitur actus virtutis ; ad cuius rectitudinem multæ circumstantiæ concurrunt ; quia bonum consurgit ex una et tota causa, sicut Dionysius dicit, iv cap. de divinis Nomin. Unde illud quod cadit sub præcepto affirmativo, non est pro omni tempore et quolibet modo observandum ; sed servatis debitis conditionibus et personarum et locorum et causarum et temporum ; sicut honor parentibus non est exhibendus quolibet tempore aut loco, aut quolibet modo ; sed servatis debitis circumstantiis ; ita etiam correctio fraterna sub præcepto cadit secundum debitas circumstantias, secundum quod est actus virtutis. Has autem circumstantias determinare sermone, non est possibile, eo quod eorum iudicium in singularibus consistit ; et pertinet ad prudentiam, vel experimento et tempore acquisitam, vel magis infusam ; secundum illud I Ioan., xxi, 27 : *Unctio docebit vos de omnibus.*

AD PRIMUM ergo dicendum, quod inter alias circumstantias

quæ requiruntur ad actum virtutis, ista videtur esse præcipua, ut actus sit proportionatus fini quem virtus intendit. Caritas autem intendit in corrigendo delinquentem, emendationem ; unde actus non esset virtuosus, si homo sic corrigeretur, ut inde efficeretur deterior ; et ideo Sapiens dicit : *Noli arguere derisorem.* Non enim est timendum, ut Glossa (ordin., ibid.) dicit, ne tibi derisor, cum arguitur, contumelias inferat ; sed hoc potius providendum, ne tractus ad odium, inde fiat pejor.

AD SECUNDUM dicendum, quod duplex est correctio delinquentis ; una quidem per simplicem admonitionem ; et hæc est fraterna correctio, et non habet locum nisi in illis de quibus præsumitur quod propria voluntate admonitioni consentiant ; alia vero est correctio habens vim coactivam per inflictionem pœnarum, ut Philosophus dicit in X Ethic. (cap. ultim.) ; et talis correctio pertinet ad prælatos, qui etiam contententes a periculo peccati studere debent ut liberent, sicut medicus furiosum studet sanare, ligando et verberando eum.

AD TERTIUM dicendum, quod præceptum divinum non est prætermittendum propter scandalum alterius ; sed ipsa correctio fraterna non cadit sub præcepto divino nisi secundum quod est emendativa fratris ; ad quod requiritur ut sit sine scandalo ejus, ratione jam dicta, in corp. art.

AD QUARTUM dicendum, quod, sicut jam dictum est, mala sunt omnibus modis vitanda ; et ideo nullo modo sunt mala facienda ad hoc quod aliqua bona proveniant. Sed bona non sunt omnibus modis facienda ; et ideo interdum sunt aliqua bona intermittenda, ut aliqua magna mala vitentur. Et tamen correctio proximi non est simpliciter bonum, nisi adhibitis debitis circumstantiis, ut dictum est, in corp. art.

AD QUINTUM dicendum, quod naturalia præsupponunt moralibus ; et ideo infusio animæ, quæ est quoddam bonum naturæ, non debuit prætermitti a Deo ad vitandum defectio nem culpæ ; sicut nec homo debet se privare sustentamento vitæ, ut vitet peccatum ; sed aliquod bonum morale debet interdum omitti ad vitandum aliud gravius malum morale.

AD SEXTUM dicendum, quod, sicut Augustinus dicit in lib. de verbis Domini, *longe graviorem habent pœnam Ecclesiarum præpositi, qui in Ecclesiis constituti sunt, ut non parcant objurando peccata ; quia ad eos pertinet non solum caritativa correctio, sed etiam continua.* Et ad tales Dominus ibi loquitur per Prophetam ; unde parum ante præmittit : *Fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel.*

AD SEPTIMUM dicendum, quod iudex in puniendo intendit principaliter bonum commune, quod provenit multitudini ex punitione illius etiam si ille non emendetur, secundum illud Proverb., xix, 25 : *Pestilente flagellato, stultus sapientior erit.*

Sed fraternæ correctionis finis est emendatio ejus qui corripi-
tur; unde non est simile.

AD OCTAVUM dicendum, quod, sicut dictum est, in corp.
art., correctio fraterna cadit sub præcepto, servatis debitis
circumstantiis personarum, locorum et temporum; sicut etiam
et corporalis elemosyna. Beneficia autem, spiritualia seu cor-
poralia, sunt proximis impendenda ordine quodam; ut scilicet
primo impendantur his qui magis nobis conjuncti sunt, ac si in
sortem nobis eveniret eis providere; ut Augustinus dicit in
Ench. (lib. I de doctrin. Christ., cap. XXVIII in princ.): deinde
providendum est aliis secundum quod opportunitas occurrit. Et
sic patet quod præceptum de correctione fraterna non obligat
ad impossibile, sicut nec præceptum de elemosynis corpora-
libus dandis.

AD NONUM dicendum, quod sicut Augustinus dicit in lib.
de verbis Domini (ser. XVI in princ.), *admonet nos Dominus
noster, non negligere invicem peccata nostra; non querendo
quid reprehendas, sed videndo quid corrigas.* Unde ex præ-
cepto correctionis fraternæ non tenemur inquirere peccata
aliorum, ut possimus ea corrigere; alioquin inquirere peccata
aliorum, contra illud quod dicitur Proverb., XXIV, 15:
*Ne quæras impietatem in domo justi, et non castes requiem
ejus.* Nec est similis ratio de debito corporali; quia hoc est
quiddam determinatum, quod debetur certæ personæ, et
certo tempore; quod non accidit circa correctionem fraternam,
ut dictum est, in corp. art.

AD DECIMUM dicendum, quod aliquis potest omittere cor-
rectionem fraternam tripliciter. Uno quidem modo absque omni
peccato: quia, ut Augustinus dicit in I de Civit. Dei (cap. IX,
parum ante med.), *si propterea, quisque objurgandis et cor-
ripiendis male agentibus parcat, quia opportunum tempus
inquiri, vel eisdem ipsis metui ne deteriores eo hoc efficiun-
tur, vel ad bonam vitam et patientiam erudientes impediunt
alios infirmos, et premant atque covertant a fide; non videtur
esse cupiditatis occasio, sed consilium caritatis.* Alio modo,
sicut cum delectat lingua blandiens, et humanus dies; et formi-
datur vulgi iudicium, et carnis excruciatio vel preemptio: quæ
quidem si sine teneantur in animo, ut præponantur caritati fra-
tris, est peccatum mortale. Tertio modo potest esse cum pec-
cato veniali; puta, cum ista moventur animo, non quidem ut
præponantur proximi caritati; sed ut negligentes reddantur ad
considerandas circumstantias et opportunitates in quibus cor-
rigere tenentur.

AD UNDECIMUM dicendum, quod quicumque mortaliter pec-
cat, immediate contra caritatem peccat; quia facit illud quod
est contrarium caritati. Tamen, proprie loquendo, non semper
directe contra caritatem peccat; sed solum tunc quando inten-

dit contra caritatem agere; ut contingit in his qui ex malitia
peccant.

AD DUODECIMUM dicendum, quod ad præceptum de honore
parentum reducuntur præcepta de beneficiis impendendis qui-
buscumque proximis: ponitur autem expresse de honore pa-
rentum, quia hoc cadit statim in ratione cujuslibet; non autem
sic de aliis beneficiis.

AD DECIMUMTERTIUM dicendum, quod sermo admonitiorius
non est sufficiens, secundum Philosophum (X Ethic. cap. IX,
non procul a fine), quantum ad eos qui sunt duri et servilis
animi; et hi sunt qui ex admonitione fiunt deteriores; qui sunt
compescendi per correctionem coactivam prelatorum; quæ
etiam correctio non sufficit sine divino auxilio.

AD DECIMUMQUARTUM dicendum, quod peccata in Deum non
sunt nostri arbitrii ad dimitendum; sunt autem nostri arbitrii
ad arguendum.

AD DECIMUMQUINTUM dicendum, quod homo propter pecca-
tum suum non absolvitur a debito correctionis; sed redditur
indignus ad alium corrigendum qui seipsum non corrigit: nec
tamen est perplexus; quia debet peccata dimittere, et sic cor-
rigere secundum illud Matth., VII, 5: *Ejice primum trabem
de oculo tuo, et tunc videbis ejicere festucam de oculo fra-
tris tui.*

AD DECIMUMSEXTUM dicendum, quod semper ille qui corri-
pit alium in peccato existens, quodammodo condemnat seip-
sum, idest damnationem suam pronuntiat; non tamen sem-
per sibi damnationem accumulatur; puta, cum est in minori
peccato, et arguit de majori; vel cum est in occulto, et arguit
de publico, et se simul et illum arguit, non contemnendo, sed
se simul reprehendendo: dicit enim Gregorius in V Moral.
(cap. XXXIII, non procul a princ.), quod cum homo debeat dili-
gere proximum sicut se ipsum, ita tenetur aliena peccata cor-
rigere, et contra ea irasci, sicut sua. Si vero cum superbia
arguat, quasi sua peccata non recognoscens; tunc sibi dam-
nationem acquirit; unde dicitur Matth., VII, 2: *Quid vides
festucam in oculo fratris tui, et trabem in oculo tuo non vides?*
Sed etiam quando ex correctione sequitur scandalum propter
manifestationem sui peccati, sic etiam correctio non erit actus
virtuosus.

AD DECIMUMSEPTIMUM dicendum, quod correctio coactiva,
est officium superiorum; sed correctio caritativa est officium
omnium.

AD DECIMUMOCTAVUM dicendum, quod cum superiores sint
proximi, eos corrigere debemus, sed humiliter et reverenter,
non proterve, ne exasperentur; et ideo ibidem dicit Aposto-
lus: *Sententiam obsecra ut patrem;* et propter hoc reprehendit
Demophilus monachus, qui sacerdotem peccantem inju-

riosius verbis et factis correxit, eum verberans, et de Ecclesia ejiciens.

AD DECIMUMNONUM dicendum, quod si correctio secundum debitas circumstantias fiat, non sequetur inde turbatio; sed potius pacis stabilimentum, remotis discordiarum causis.

ARTICULUS II. — *Utrum ordo correctionis fraternæ sit in præcepto.* (II-II, qu. xxxiii, art. 7.)

Secundo quæritur, utrum ordo correctionis fraternæ sit in præcepto, qui ponitur Matth., xviii. Et videtur quod non. Dicitur enim I ad Tim., v, 20: *Peccantem coram omnibus argue.* Sed Matth., xviii, 15, dicitur: *Argue eum inter te et ipsum solum*, quod est secreta admonere. Cum ergo dictum Apostoli non contrarietur præcepto Christi, videtur quod non cadat sub præcepto ut frater sit prius secreto admonendus, et postea publice denunciandus Ecclesiæ.

2. Sed dicendum, quod verbum Apostoli intelligitur de peccatis manifestis, quæ publice arguenda sunt; verbum autem Domini de peccatis occultis. — Sed contra, peccata occulta nullus debet publicare; sic enim esset magis proditor criminis quam corrector fratris. Sed Dominus mandat, Matth., xviii, quod si frater momentem in secreto non audiat, adducat unum vel duos testes, et tandem dicat Ecclesiæ; quod est peccatum publicare. Ergo videtur quod præceptum Domini non sit intelligendum in peccatis occultis.

3. Præterea, sicut Augustinus dicit, VIII de Trinitate (cap. i et iii), omnes regulæ veritatis derivantur a lege veritatis æternæ. Sed lex veritatis æternæ hoc habet, quod Deus non solum punit hominem de peccato occulto, sed etiam punit interdum nulla secreta admonitione præcedente. Ergo videtur quod etiam homo, qui divinæ veritatis debet imitator existere, possit publice aliquem denunciare, secreta etiam monitione non præcedente.

4. Præterea, sicut Augustinus dicit in lib. contra Mendacium, ex gestis Sanctorum intelligi potest, qualiter sunt præcepta sacræ Scripturæ intelligenda. Sed in gestis Sanctorum invenitur, quod facta est aliquando publica denuntiatio peccati occulti, nulla secreta admonitione præcedente; ut legitur, Act. v, quod Petrus Ananiam et Saphiram occulte defraudantes de pretio agri publice denunciavit, nulla secreta admonitione præmissa. Ergo non obhgamur ex præcepto Christi ut secreta admonitio præcedat publicam denuntiationem.

5. Præterea, omnis Christi actio, nostra est instructio: ipse enim dicit, Joan., lxiii, 15: *Exemplum dedi vobis, ut quem admovum ego feci, ita et vos faciatis.* Sed Christus non legitur admonuisse Judam secreto antequam eum denunciaret.

Ergo videtur quod etiam nos possumus publice denunciare peccatum fratris, antequam eum occulte admoneamus.

6. Præterea, sicut denuntiatio fit in publico, ita etiam et accusatio. Sed aliquis potest ad accusationem procedere, nulla admonitione prius facta: quia ad accusationem præexigitur sola inscriptio, ut Decretalis dicit (ii quæst., can. *Quisquis*). Ergo videtur, quod etiam denunciare publice possit aliquis, nulla monitione secreta præcedente.

7. Præterea, illud quod in omni casu præterire licet, nullo modo cadit sub præcepto. Sed in quolibet casu videtur quod liceat præterire admonitionem secretam: quia in quolibet peccato potest aliquis intendere commune bonum justitiæ; et sic ad accusationem procedere, admonitione secreta non præmissa. Ergo videtur quod secreta admonitio non debeat præmitti ex necessitate præcepti.

8. Præterea, non videtur esse probabile, quod ea quæ sunt in communi consuetudine religiosorum, sint contra præcepta Christi. Sed in religionibus hoc est consuetum, quod in capitulis aliqui proclamantur de aliquibus peccatis, nulla secreta monitione præmissa. Ergo videtur quod non sit de necessitate præcepti secretam admonitionem præmittere publicæ denuntiationi.

9. Præterea, Augustinus dicit in IV de Doctr. christ., quod sicut eadem rotunditas est in magno disco et parvo; ita eadem ratio justitiæ est in magnis rebus et parvis. Si igitur in parvis peccatis non exigitur secreta admonitio publicæ denuntiationis, ut dicebatur, videtur quod nec in magnis.

10. Præterea, si secreta admonitio debet præcedere publicam denuntiationem; necesse est aliquam moram intervenire inter reprehensionem peccati, et publicam ejusdem denuntiationem. Sed quandoque talis mora est intantum periculosa, quod postmodum non potest sufficiens remedium adhiberi; puta, si aliquis tractaverit de proditione civitatis cum hostibus, vel si sit hæreticus in grege seducens homines a fide. Non videtur ergo quod debeat præcedere secreta admonitio.

11. Præterea, triplex est agens; scilicet naturale, artificiale, et agens per gratiam sive per caritatem, scilicet caritative corripiens fratrem. Sed agens naturale unumquodque facit quanto melius potest; et similiter agens artificiale. Ergo etiam corripiens fratrem ex caritate debet hoc facere quanto melius potest. Sed melius est quod hoc faciat publice; sic enim magis prodest multitudini; bonum autem multorum est melius quam bonum unius. Ergo videtur quod melius sit quod statim publice frater arguatur, nulla secreta admonitione præcedente.

12. Præterea, ita se habet peccator in Ecclesia, sicut membrum putridum in corpore naturali. Sed non refert qualiter medicus membrum putridum abscondat, ut vitetur totius cor-

poris corruptio. Ergo videtur quod non referat qualiter frater peccans corripiatur; sive publice, sive secreto.

13. Præterea, subditi tenentur obedire suis prælatis. Sed quandoque prælati præcipiunt ut eis dicatur subditis quicquid de alienis peccatis sciunt. Ergo etiam si peccata sunt occulta, tenentur subditi revelare, nulla monitione secreta præmissa.

14. Præterea, Matth., xviii, super illud: *Si peccaverit in te frater tuus*, dicit Glossa (ordin.), quod frater arguendus est ex zelo justitiæ; ex quo videtur quod correctio fraterna sit actus justitiæ. Sed justitia debet (1) in publico fieri; dicit enim Philosophus in V Eth. (cap. 1 a med.), quod justitia est virtus præclara magis quam lucifer aut hesperus. Ergo correctio fraterna debet fieri in publico, non in secreto.

15. Præterea, ad justitiam pertinet retribuere pro meritis. Sed ille qui peccavit, ex hoc ipso factus est inglorius apud Deum. Ergo videtur quod sicut meruit, sit auferenda ei fama coram hominibus per publicam correctionem.

16. Præterea, nullum præceptum Dei contrariatur consilio vel præcepto. Sed Dominus dicit Luc., vi, 30: *Qui aufert quæ tua sunt, ne repetas*; quod necesse est ut sit vel per consilium vel præceptum. Ergo videtur, cum admonitio fieri non possit sine repetitione suorum, præcipue in casu in quo aliquis aspiravit alicui sua, quod non sit in præcepto, secreto admonere.

17. Præterea, licet omni tempore et omni modo reddere bonum pro malo. Sed Augustinus dicit in lib. III de libero Arbitr., quod cum corripuitur iniqui, redditur (2) eis bonum pro malo. Ergo videtur quod omni tempore liceat eos corrumpere publice ante secretam admonitionem.

18. Præterea, leges feruntur ad ea quæ sæpe sunt, non ad ea quæ raro accidunt. Sed raro contingit quod aliquis propter hoc quod fama sibi auferatur, pejor efficiatur; plures autem propter detectionem a peccato homines corripiuntur. Ergo videtur quod non sit præceptum legis divinæ de hoc quod aliquis prius secreto admonetur quam publice denuntiatur.

19. Præterea, in ordine fraternæ correctionis continetur quod peccatum non denuntiatur Ecclesie sive prælato, nisi quando frater arguentem audire noluerit. Sed si unus peccatum aliquod committat alio sciente, et correctionem promittat, videtur ex hoc ipso fratrem arguentem audisse; et tamen videtur nihilominus peccatum ejus esse denuntiandum prælato, ne pereat justitiæ disciplina. Ergo videtur quod ordo correctionis fraternæ quem Dominus ponit, non cadat sub præcepto.

20. Præterea, super illud Matth., xviii: *Si peccaverit in te frater tuus*, dicit Hieronymus: *Si autem in Deum peccaverit,*

(1) Al. justitiæ debetur. — (2) Al. reddunt.

non est nostri arbitrii. Ergo videtur quod iste modus non se extendat ad omnia peccata.

21. Præterea, Dominus dicit, Matth., xviii, 15: *Si te audierit, lucratus es fratrem tuum.* Sed non propterea aliquis fratrem (1) suum est lucratus, si solum audiat arguentem a peccato desistens (2) post gravia peccata commissa; sed multa alia requiruntur ad hoc quod ad salutem perveniat, quod est fratrem esse lucratum. Ergo videtur quod iste ordo correctionis fraternæ non se extendat ad peccata gravia.

22. Præterea, Eccli., xix, 10, dicitur: *Audisti verbum adversus proximum tuum? commoriatur in te, fidens (3) quoniam non te dirumpet.* Non ergo oportet ut eum ad alios defera- mus si ejus peccatum deprehendimus.

23. Præterea, minus est agendum circa fratrem in aliis peccatis quam in peccato hæreticæ pravitatis. Sed in hæretica pravitatis debet aliquis admoneri bis vel ter, secundum illud ad Titum, iii, 10: *Hæreticum hominem post primam et secundam correctionem devota.* Ergo videtur quod non sufficiat semel corrumpere, sicut in verbis Domini videtur innui, ante denuntiationem.

24. Præterea, iste ordo correctionis, secundum Augustinum in lib. de verbis Domini (serm. xvi a med.), attenditur in peccatis occultis. Sed in talibus non videtur aliquid posse probari per testes. Ergo inconvenienter continetur in hoc correctionis ordine quod testes adhibeantur.

25. Præterea, homo debet diligere proximum suum sicut se ipsum. Sed nullus ad publicationem sui criminis tenetur testes inducere. Ergo neque etiam ad manifestationem criminis fratris.

26. Præterea, Augustinus dicit in Regula (in III Reg. cap. xxiii), quod prius preposito debet ostendi, quam testibus. Sed ostendere præposito, sive prælato, est ostendere Ecclesie. Ergo non prius debent testes adduci quam dicatur; et sic videtur quod ordo quem Dominus ponit, non sit in præcepto.

Sed contra est quod Augustinus dicit in lib. de verbis Domini (serm. xvi, ante med.), exponens illud: *Corripe inter te et ipsum solum: Studens correctionem, parcens pudori. Forte enim præ verecundia incipiet defendere peccatum suum; et quem vis facere meliorem, facis pejorem.* Hæc est igitur ratio hujusmodi ordinis servandi in correctione fraterna, ut parcat pudori fratris, ne deterior efficiatur. Sed ad hoc tenetur per præceptum caritatis. Ergo ordo correctionis fraternæ cadit sub præcepto.

Præterea, Matth., xviii, super illud: *Si peccaverit in te, etc.*, dicit Glossa (ordin.): *Hoc ordine scandala vitare debemus.*

(1) Al. propter aliquid fratrem, etc. — (2) Al. resistens. — (3) Al. videns.

Sed vitare scandala cadit sub præcepto, ut patet Rom., XIV. Ergo ordo correctionis fraternæ cadit sub præcepto.

Respondeo dicendum, quod, sicut supra, art. præced., dictum est, correctio fraterna cadit sub præcepto, secundum quod est actus virtutis; est autem actus virtutis, secundum quod debitis circumstantiis vestitur; inter quas præcipue videtur esse ordo ad finem, quem oportet communem regulam habere in omnibus operabilibus. Finis autem correctionis fraternæ est emendatio fratris, sicut dictum est; et ideo hoc ordine Dominus voluit fieri correctionem fraternam, secundum quod congruit ad fratris emendationem, quem volumus a peccato liberare. Duplex autem periculum imminet homini ex peccato; scilicet periculum conscientie, et famæ. Hæc autem duo, scilicet conscientia et fama, hoc modo se habent ad invicem, quod conscientia est præferenda famæ; quia testimonium conscientie est in conspectu Dei; sed testimonium famæ pertinet ad officium humanum. Differunt etiam quantum ad hoc quod conscientia est necessaria homini propter se ipsum; fama autem propter se, et propter proximum. Hoc igitur ordine Dominus voluit correctionem fraternam fieri, ut primo quidem, si possibile sit, ita provideatur conscientie, quod in nullo fama lædatur; et hoc per secretam admonitionem. Deinde, quia conscientia est famæ præferenda, si aliter frater emendari non potest quam cum dispendio famæ, finaliter ordinavit Dominus ut publice denuntiatur; ut objurgatio quæ fit a pluribus, ei sit remedium salutis. Si autem statim ad publicam pronuntiationem procederetur, pateretur frater dispendium famæ suæ; quod quidem vitandum est et propter ipsum, et propter alios, propter quos est sibi necessaria fama. Propter ipsum quidem, duplici ratione. Primo quidem, quia bona fama est præcipuum inter exteriora bona, secundum illud Prov., XXII, 1: *Melius est nomen bonum quam divitiæ multe*; et hoc ideo, quia bonitas famæ reddit hominem idoneum ad humana officia exequenda in conversatione humana; et ideo dicitur Eccli., XLI, 15: *Curam habe de bono nomine; hoc enim magis permanebit tibi quam multi thesauri magni et pretiosi*. Sicut igitur peccaret qui absque necessitate ingereret alicui divitiarum dispendium; ita, et multo amplius, peccat si aliquis absque necessitate proximo ingereret dispendium famæ, absque necessitate ejus peccatum publicando. Secundo, quia propter conservationem famæ homo multoties abstinere a peccatis. Et ideo, quando aliquis videt se jam famam amisisse, pro nihilo ducit peccare, secundum illud Hieremie, III, 3: *Facies meretricis facta est tibi, erubescere nescisti*; unde et Hieronymus dicit super Math.: *Corripendus est seorsum frater, ne si semel pudorem aut verecundiam amisit, permaneat in peccato*. Similiter etiam ex parte aliorum est periculosum dupli-

citer. Primo quidem, quia homines peccatum alicujus audientes scandalizantur, et contemnunt quandoque non solum peccantem, sed et multos alios innocentes. Unde Augustinus dicit in epistola ad plebem Hippensem: *Cum de aliquibus qui sanctum nomen profitentur, aliquid criminis vel falsi sonnerit, vel veri patuerit, instanter satagunt, ambiant, ut de omnibus hoc credatur*. Secundo, quia ex peccato nimis publico multi provocantur ad peccandum; secundum illud I ad Cor., v, 6: *Nescitis quia modicum fermentum lotam massam corrumpit?* Et ideo sub præcepto cadit ut non prius aliquid ad denuntiationem publicam procedat quam secreto correxerit. Sed quia de extremo ad extremum pervenitur per medium; interposuit Dominus quemdam medium gradum; et post secretam admonitionem nunquam publice omnibus denuntiatur nisi unus vel duo testes adhibeantur, ut possit secretus correctus non innotescere ceteris, ut Augustinus dicit in Regula (in III Reg., cap. XXIII). Sic igitur ordo fraternæ correctionis sub præcepto cadit, sicut et ipsa fraterna correctio; hæc tamen discretione servata in utroque, ut debito loco, tempore, et aliis debitis circumstantiis observatis, omnia fiant secundum quod quis utile esse prospexerit ad emendationem fratris, quæ est finis et regula correctionis fraternæ.

Ad PRIMUM ergo dicendum, quod, sicut Augustinus solvit in lib. de verbis Domini (serm. XVI, a med.), verbum Apostoli est intelligendum in publicis peccatis; sed verbum Domini est intelligendum in peccatis occultis, ut ex ipso modo loquendi apparet. Dicit enim Dominus: *Si peccaverit in te frater tuus*. Si enim publice peccat, non solum in te peccat, cui contumeliam vel injuriam infert; sed etiam in omnes videntes, ut significatur in parabola quam Dominus ponit, Math., XVII, 31, de servo nequam, qui cum alium conservum affligeret, *videntes conserui ejus quæ fiebant, contristati sunt valde*. Et II Petr., IV, 8, dicitur, quod *animam justi iniquis operibus cruciabantur*.

Ad SECUNDUM dicendum, quod quidam sic intellexerunt ordinem correctionis fraternæ esse servandum, ut primo frater sit in secreto corripiendus; et si audierit, bene quidem; si autem non audierit, dicebant esse distinguendum; quia aut est omnino occultum; et tunc non est procedendum ulterius; aut incipit jam ad plerumque notitiam pervenire; et tunc debet ulterius procedi, secundum quod Dominus mandat. Sed hoc non videtur bene dictum; dicit enim Augustinus in Regula (III Reg., cap. XXIII): *Si frater tuus vulnus habet in corpore quod vult occultari, dum timet sevari, nonne a te crudeliter sileretur, et misericorditer indicaretur? Quanto ergo magis non debet occultari, ne deterius putrescat in corde? Et ideo alia distinctione opus est. Si enim probabiliter possumus exis-*

timare quod ulterius procedendo ad ejus emendationem proficiamus, debemus ulterius procedere adhibendo testes, et denuntiando. Si vero probabiliter existimemus quod ex tali publicatione fiat deterior, non est ulterius procedendum; sed propter hanc causam a tota correctione fraterna est desistendum, ut supra dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod omnis veritas humanæ justitiæ regulatur a veritate divina; sed hominum facta non eodem modo comparantur ad iudicium divinum et ad iudicium humanum; quia secundum iudicium humanum quedam peccata sunt occulta, in quibus non est statim procedendum ad publicum; et hoc modo non comparantur omnia peccata ad iudicium divinum, quia *omnia nuda et aperta sunt oculis ejus*, ut dicitur ad Hebr., iv, 13. Et ideo quantum ad iudicium divinum non requiritur quod secreta admonitio præcedat; et tamen plerumque peccatores quasi secreta admonitione a Deo arguuntur per interiorum remorsum conscientiæ et interiorum inspirationem, vel in vigilando, vel in dormiendo; dicitur enim Job, xxxiii, 15: *Per somnum in visione nocturna, quando irruit sopor super homines, tunc aperit aures virorum, et erudiens eos instruit disciplina, ut avertat hominem ab his quæ fecit.*

AD QUARTUM dicendum, quod peccatum Ananiæ et Saphiræ non devenerat ad notitiam Petri modo humano, sed per revelationem divinam; et ideo in peccato illo processit non secundum formam humani iudicii, sed secundum formam divini iudicii, tamquam in hoc executor Dei existens.

AD QUINTUM dicendum, quod etiam Dominus peccatum Judæ scivit virtute divina, in quantum erat cognitor absconditorum; et ideo, in quantum Deus, procedere poterat statim ad publicandum peccatum; et tamen ipse non publicavit, sed obscuris verbis eum de peccato admonuit.

AD SEXTUM dicendum, quod alia ratio est in accusatione et in denuntiatione; quia in denuntiatione intenditur correctio fratris; et ideo tali ordine debet denuntiatio fieri qui sit conveniens ad emendationem fratris; sed in accusatione intenditur bonum Ecclesiæ, ut scilicet conservetur communitas pura ab infectione peccati; et ideo in accusatione non oportet quod præcedat denuntiatio.

AD SEPTIMUM dicendum, quod non in omni peccato debet homo procedere ad accusationem; sed solum in illis peccatis ex quibus in promptu est ut proveniat periculum multitudini, vel spirituale, vel corporale. Tunc enim potest homo ad accusationem procedere monitione non præcedente, si hoc exigat utilitas communis; quia bonum commune præferendum est bono privato.

AD OCTAVUM dicendum, quod proclamationes quæ fiunt in

capitulis religiosorum, magis sunt quedam ammonitiones quam accusationes vel denuntiationes. Reducitur enim fratri ad memoriam culpa de qua purgare se debet, quod famæ ejus detrimentum non facit; sunt enim hujusmodi proclamationes de levibus culpis. Si autem proclamaretur aliquis in publico de aliqua gravi culpa, ex qua infamari posset, monitione non præcedente, hoc esset illicitum, et contra præceptum Christi.

AD NONUM dicendum, quod ex levibus peccatis non consurgit infamia, sicut consurgit ex gravibus; ideo non est eadem ratio de utrisque.

AD DECIMUM dicendum, quod in talibus in quibus mora denuntiationis est periculosa, non oportet expectare admonitionem, sed statim procedere ad denuntiationem; nec hoc est contra præceptum Christi, propter duo. Primo quidem, quia peccatum istud, quod vergit in periculum multorum, non est solum in te, sed est in multos; Dominus autem dicit: *Si peccaverit in te frater tuus*. Secundo, quia Dominus non loquitur de culpa futura cavenda, sed de culpa præterita jam præcommissa.

AD UNDECIMUM dicendum, quod multo melius est et quantum ad fratrem, cujus emendationi intenditur, et quantum ad multitudinem, si fieri potest, ut secretius emendetur, ut patet ex dictis; et ideo ille qui corrigit secundum caritatem, isto modo debet procedere.

AD DUODECIMUM dicendum, quod si medicus procederet statim ad præcisionem membri corrupti, incaute ageret, et multities præcideret membra quæ sanari possunt; sed si sit sapiens, a levioribus remediis incipit. Tunc demum præcidit membrum, quando experitur illud esse insanabile; et ita quidem est faciendum in correctione fraterna.

AD DECIMUMTERTIUM dicendum, quod prælato non est obediendum contra præceptum Christi, secundum illud Act., v, 29: *Obedire oportet Deo magis quam hominibus*. Sed et ille prælatus qui præcipit contra mandatum Christi, a peccato non excusatur. Et ideo, si prælatus præcipiat quod aliquis dicat quod sciverit corrigendum, vel quod sciverit de peccatis aliterius, intelligendum est præceptum ejus sane, in casu in quo ipse hoc potest præcipere, secundum ordinem institutum a Christo. Quod si expresse contra hunc ordinem præcepit, non est ei obediendum. In quibusdam tamen casibus secularis vel ecclesiasticus iudex potest juramentum exigere, sive in via denuntiationis, sive in via inquisitionis, sive in via accusationis; in istis etiam casibus potest prælatus in religionibus per præceptum obedientiæ suos subditos obligare.

AD DECIMUMQUARTUM dicendum, quod justitia dicitur esse præclarissima virtutum, propter decorem sui ordinis; ad quam etiam pertinet ut occultanda occultet.

AD DECIMUMQUINTUM dicendum, quod ille qui occulte peccat, meretur amittere famam suam; sed pro isto merito non potest ei poena recompensari, nisi ab illo qui est iudex occultorum, scilicet Deus, de quo dicitur I ad Corinth., IV, 5: *Qui illuminabit abscondita tenebrarum, et manifestabit consilia cordium.*

AD DECIMUMSEXTUM dicendum, quod non repetere sua est præceptum, secundum quod intelligitur in præparatione animi, ut Augustinus exponit; tenetur enim homo esse paratus sua non repetere in casu in quo hoc exigeret necessitas fidei vel caritatis; in quo etiam casu sua dare de novo teneretur. Sed quod ultra hunc casum homo sua non repetat, potest esse consilium debitis circumstantiis servatis; sicut et consilium est quod homo det sua quibus debet. Admonitio autem fraterna non contrariatur nec consilio nec præcepto prædicto. Potest enim aliquis fratrem admonere qui alienum accepit, ut de peccato poeniteat, et sit satisfacere paratus, etiam si ipse velit ei remittere quod debet, cum hoc viderit expedire.

AD DECIMUMSEPTIMUM dicendum, quod ille qui corripit delinquentem modo et ordine debito, reddit bonum pro malo; sed ille qui debitum modum et ordinem prætermittit corripiendo in publico quæ sunt occulta, non reddit bonum, sed malum.

AD DECIMUMOCTAVUM dicendum, quod raro contingit quod peccata occulta publicentur; et ideo ex hoc periculum rarius accidit. Si vero frequenter publicarentur peccata occulta, experimento perpenderet quod pericula ex hoc sequerentur.

AD DECIMUMNONUM dicendum, quod ex quo peccatum est occultum, et non apparet quare in promptu debeat publicari, et ille qui peccavit, emendationem promittit; contra præceptum Dei ageret qui socium peccantem vel ad prælatum vel ad alium deferret.

AD VIGESIMUM dicendum, quod peccata quæ in Deum committuntur, non est nostri arbitrii ea dimittere in poenitentia; est tamen nostri arbitrii in eis corrigendis ordinem servare quem Christus instituit.

AD VIGESIMUMPRIMUM dicendum, quod intelligitur ille qui peccat corripientem audire, quando et cessat ab opere et facit alia quæ sunt facienda pro salute, confitendo et satisfaciendo. Et tunc, quantumcumque sit grave peccatum, aliquis lucratur fratrem sic audientem.

AD VIGESIMUMSECUNDUM dicendum, quod verbum quod adversus fratrem audimus, sic debet in nobis commorari, ut a nobis non procedat ad fratris infamiam; non tamen prohibetur quin procedat ulterius ad fratris emendationem.

AD VIGESIMUMTERTIUM dicendum, quod cum Dominus dicit, *Corripe inter te et ipsum solum*, non intelligendum est quod

semel corripatur, sed bis et ter, aut etiam pluries, quamdiu probabiliter spes maneat quod secretius corripri possit. Cum vero probabiliter præsumitur quod sic corrigi non possit, tunc intelligitur non audire.

AD VIGESIMUMQUARTUM dicendum, quod testes inducuntur vel ad ostendendum quod hoc sit peccatum de quo aliquis arguitur, ut Hieronymus dicit (super illud Matth., XVIII, *Si peccaverit*); vel ad convincendum de actu, si actus iteretur, ut Augustinus dicit (reg. III, cap. XXII); vel ad testificandum quod frater admonens fecit quod in se fuit, ut Chrysostomus dicit (homil. LXI in Matth. ante med.).

AD VIGESIMUMQUINTUM dicendum, quod homo non indiget testibus ad emendationem sui peccati; potest tamen indigere testibus ad emendationem alterius secundum tres modos prædictos; et ideo non est similis ratio de peccato proprio, et de peccato fratris.

AD VIGESIMUMSEXTUM dicendum, quod Augustinus intelligit quod prius dicatur prælato quam testibus, secundum quod prælatus est quedam singularis persona, qua potest prodesse etiam magis quam alii. Sic autem dicere prælato, non est dicere Ecclesiæ; sed quando dicitur in publico, quasi in loco iudicii residenti.